weer erkend zou worden het Gereformeerde beginsel van *vrije studie*, omdat daardoor werd vastgesteld, dat de Kerk nooit haar R.S. Dienaren dwingen mocht, alleen aan haar School te studeeren, en de weg van de Universitaire opleiding dus werd opengelaten; maar hoe dankbaar we ook voor deze clausule zijn, ze raakt feitelijk een bijzaak, en niet de hoofdzaak, waarom het hier gaat. En het is daarom meer dan tijd, dat het echte Gereformeerde beginsel, dat hier in geding is, weer klaar en duidelijk worde uitgesproken. Moet het, dan zijn we volkomen bereid op dit punt den strijd aan te vatten en door te zetten tot het einde toe. De vrede der Kerken is ons lief, maar nooit mag die vrede gezocht worden tot den prijs, dat een beginsel, dat ons heilig is, zou worden losgelaten.

DR. H. H. K.

Leestafel.

J. IHLENFELD. DE JOODSCHE SLAVIN, een verhaal uit den tijd van Titus, naverteld en van aanteekeningen voorzien door J. A. WORMSER. — J. H. Kok. — 1914. — Kampen.

Het was een schoone namiddag in Augustus van het jaar 66. Velen van de inwoners van Jerusalem hadden de nauwe, heete straten der stad verlaten, om een wandeling te maken langs den oostelijken stadsmuur en de beek Kedron, naar den Koningstuin. Anderen begaven zich naar den Olijfberg, van welks top men een heerlijk gezicht had over de stad met haar prachtige gebouwen en geduchte vestingwerken. Een jeugdig Joodsch meisje, dat blijkbaar tot den gegoeden stand behoorde, trad de zoogenaamde Koperen of Corintische poort uit, vergezeld van een bejaarde vrouw in eenvoudiger kleeding.....

Aldus het begin van DE JOODSCHE SLAVIN, het boek waarin J. A. WORMSER het historisch verhaal uit den roman van JUTTA IHLENFELD navertelt.

Wijl dit werk van de Duitsche romancière niet in mijn bezit is, kan ik niet beoordeelen in hoeverre deze Hollandsche navertelling of vrije bewerking er op klopt. Ik heb echter geen den minsten grond om ook maar te vermoeden, dat de heer WORMSER aan het verhaal dat hij navertelt, veranderd zal hebben. Mijn beoordeeling van zijn boek kan zich dus bepalen tot de vertelling zelf en de wijze van vertellen.

* *

Om met het laatste te beginnen.

Wie bij ons een Duitsch boek vertaalt, vrij bewerkt, navertelt, heeft daarbij dan, als lezers, landgenooten op het oog, die met de taal onzer oostelijke naburen niet of althans niet goed overweg kunnen. Voor verreweg nu de groote meerderheid der lezers, die WORMSER alzoo niet z'n DE JOODSCHE SLAVIN op het oog heeft, komt het mij voor, dat zijn wijze van navertellen van JUTTA IHLENFELD'S verhaal juist is wat zij hebben moeten.

De enkele volzinnen die ik uit het begin overschreef, kunnen van deze vertellingswijze als staal dienen.

Het is de echt-gezellig ouwerwetsche.

Onderhoudend, licht verstaanbaar, zonder veel omhaal en drukte, en daarbij, wat van WORMSER, die zijn moedertaal zoo goed kent, niet anders te verwachten was, zich bedienend van 'n Hollandsch van onberispelijke zuiverheid.

Zeker een, bij voorbeeld door »de beweging van '80« beïnvloed auteur zou, om iets te noemen, indien hij zich al waagde aan zoo'n kunststuk als het vertellen van-het-in-'66-Jerusalem-zien-van-den-top-des-Olijfbergs, het anders doen. Hij zou enkel trachten zijn lezer de gebouwen en vestingwerken van Jerusalem van den top des Olijfbergs te doen-zien en daarmee was het dan uit. Want gelukt hem dit, dan zal zich bij den lezer zelf aan dat »zien« wel het »bewonderen« verbinden.

Wie nu echter van al dat »nieuwere gedoe« — dat toch eigenlijk zoo heel nieuw niet is — niets hebben moet, kan bij den heer WORMSER terecht. En ik moet zeggen, voor 'n lezer wien het alleen te doen is wat naders te »weten« van die »joodsche slavin« en hoe het met haar afliep, is die andere methode van vertellen van dergelijke dingen, die in het oog van zoo'n lezer toch maar »bijwerk« zijn, veel te omslachtig, zoo niet erger. Zal voor hèm een schrijver 'n aangename verteller blijven, dan moet hij zoo'n »bijkomstigheidje« vlug afdoen. Zoo'n enkel berichtje als, dat het gezicht dat men in 66 op dien top had »heerlijk« was doordat de gebouwen »prachtig« en de vestingwerken »geducht« waren, kan er in zijn kortheid nog net bij hem mee door. Het voor kennisgeving aannemend, denkt zoo'n lezer: »nu goed! doch vooruit maar, van de joodsche slavin en hoe dat zoo kwam en hoe dat dan afliep!«

En den naverteller van JUTTA IHLENFELD'S verhaal is het gelukt een aangenaam verteller te blijven.

* *

Zoo kom ik dan tot het eerste: het verhaal.

Daarvoor heb ik niets dan lof, en ik kan mij begrijpen, dat de heer WORMSER zich gedrongen voelde het voor zijn geen-duitsch-lezende, christelijke landgenooten na-te-vertellen. Want, laat mij er dit terstond bij zeggen, — al is de hoofdpersoon ook een Joodsch meisje, — het is in goeden, echten zin een »christelijk« verhaal. Daarbij een boeiend verhaal.

Met het overschrijven van die enkele volzinnen uit het begin bedoelde ik niet alleen een staal te geven van WORMSER'S wijze van vertellen, maar ook, wat dit begin uitmemend doet, omtrent tijd en plaats waarin het verhaal aanvangt, te oriënteeren.

De situatie is, in het kort, deze.

Wij zijn te Jeruzalem in 66 n. Chr. Het jaar waarin de krijg der Joden tegen de Romeinen uitbreekt. Het Joodsche meisje, dat op dien Augustus-middag van dit jaar uit een der poorten treedt, is RUTH, de dochter van den rijken koopman RUBEN en diens vrouw SALOMÉ, die 'n zuster van den Apostel PAULUS is.

De bejaarde vrouw, die haar vergezelt, is de huisslavin IRIS, sedert jaren het eigendom der familie van SALOMÉ.

Op haar wandeling lastig gevallen door drie Germaansche zwaardvechters, wordt RUTH dan bijgestaan door den ridderlijken, jongen Romein ANTONIUS ARRIUS.

Door de geweldenarijen van den Romeinschen landvoogd FLORUS verbitterd, was in Mei de strijd der Joden tegen hun overheerschers uitgebroken. Wij doorleven de laatste jaren van Juda's volksbestaan, de belegering, verovering en verwoesting van JERUSALEM in 70 onder TITUS, den zoon van Keizer VESPASSIANUS.

In den triumphtocht van VESPASSIANUS en TITUS, loopen te ROME ook RUTH, wier ouders zijn gestorven, met RUBEN, haar broeder, als krijgsgevangenen mee.

Terwijl zij haar broeder uit het oog verliest, wordt zij zelf als slavin gekocht door een aanzienlijke Romeinsche, CLAUDIA, de weduwe van een hooggeplaatst officier.

RUTH, nu Joodsche slavin, was echter onder invloed van IRIS, reeds te Jerusalem Christin geworden.

In het huis der heidensche CLAUDIA maakt zij te midden van de daar heerschende zeden vaak moeielijke tijden door.

Op zekeren dag ontmoet haar in dit huis de ridderlijke ANTONIUS ARRIUS, wiens belangstelling in de slavin dûs CLAUDIA'S toorn wekt, dat deze op plannen zint om RUTH in de arena voor de wilde dieren te doen werpen.

Door bemiddeling van TITUS wordt dit echter verijdeld.

RUTH vindt dan haar broeder DAVID terug en trouwt met ANTONIUS ARRIUS, die, evenals DAVID, Christen is geworden.

* *

Dit verhaal, waarin om de genoemde, zich nog tal van andere personen groepeeren, is er een van »Waarheid en Verdichting".

Wat het historische betreft, heeft WORMSER, door zijn met zorg bewerkte »aanteekeningen" er aan toe te voegen, den lezers van zijn boek een niet geringen dienst bewezen.

Maar de dichtende verbeelding van JUTTA IHLENFELD heeft er ook een wondere bekoring aan gegeven.

Zeker, er zijn aanmerkingen op den inhoud te maken.

Het zeer lange hoofdstuk XXI OUDE HERINNERINGEN van ASTRID, de Germaansche slavin en beschermster van RUTH in het huis van CLAUDIA, had, zonder aan de »handeling« schade te doen, kunnen wegblijven, of althans bekort.

Ook wil het mij voorkomen, dat hier en daar, het van Jood of van Heiden tot Christen worden, niet altijd zielkundig genoeg is gemotiveerd.

Iets wat echter niet geldt van het Christin worden van RUTH zelf.

Ook is de karakterteekening in DE JOODSCHE SLAVIN vaak lang niet onverdienstelijk.

Dan, wat voor mij aan dit verhaal van waarheid en verdichting, dat ons van de christenen der eerste eeuw en hun geheime samenkomsten in ROME vertelt, — de grootste bekoring geeft, is de voorstelling, die het mij biedt van het »jonge Christendom".

Een voorstelling, waarvan op ons, Christenen der 20ste eeuw, een diep verootmoedigende, maar toch ook een machtig verheffende invloed uitgaat.

De lezing van DE JOODSCHE SLAVIN kan ik onder meer daarom, — ook aan wie met de Duitsche taal wel goed overweg kunnen, — ten zeerste aanbevelen, wijl men er wellicht beter Christen door kan worden dan men reeds is.

G.

Uit de Pers.

In de *Utrechtsche Kerkbode* schreef Ds. Klaarhamer naar aanleiding van de weinige gezindheid die er bij onze artsen blijkt te bestaan om zich aan den dienst der Zending te geven, het volgende ernstige woord:

Nu ik toch over zendingszaken schrijf, moet me nog het volgende van het hart.

De couranten melden ons, dat de Regeering de grootste moeite heeft, om geneesheeren te vinden, bereid om naar de door de pest bezochte streken op Java te gaan.

Men denkt er zelfs aan, om in het buitenland hulp te gaan zoeken.

En zooals het de Regeering gaat, gaat het ook ons in de Zending.

Er zijn bijna geen geneesheeren te vinden, bereid en in staat, naar Java te gaan en den Heere in de Zending te dienen.

Dit is niet alleen de ervaring der Kerken, maar evenzeer van de Vereenigingen, die zich met medischen zendingsarbeid bezighouden. Wat heeft het den laatsten tijd niet een moeite gekost, om het hospitaal te Modjo Warno van een dokter te voorzien.

Op eene conferentie van zendende Kerken, onlangs te Amsterdam gehouden, was men van gevoelen, dat de toestand van den Medischen hulpdienst waarlijk precair is, door gebrek aan doktoren.

Hoe is dit toch?

De positie van een missionair-arts is met ter daad wat men noemt een mooie positie.

De arbeid in zulk een hospitaal is, voor wie liefde voor zijn arbeid heeft en daarbij begeert, den weg voor het Woord Gods te banen, een schoone en begeerlijke arbeid.

Ook kan de missionaire arts waarlijk zonder zorg uit den arbeid leven.

Het honorarium, dat Utrecht's kerkeraad aanbiedt, is toch: *f* 4000.— per jaar, plus *f* 500.— jaarlijksche toelage voor het sluiten eener verzekering, plus drie vijfjaarlijksche verhoogingen elk van *f* 500.—, plus kindergelden, plus vrije woning, plus de hielft van hetgeen de particuliere praktijk opbrengt, plus *f* 1500.— voor uitrusting, plus vrije overtocht, desgewenscht eerste klasse boot, en dan nog enkele gunstige bepalingen omtrent wachtgeld, en eventueel voor de weduwe.

Zou er nu toch waarlijk niet een jonge arts te vinden zijn, bereid om voor dit honorarium een zoo schoonen arbeid in 's Heeren dienst te aanvaarden?

Indien Utrecht's kerkeraad niet nog *dit* jaar naar Indië kan berichten, dat een geneesheer is benoemd, en dat dus welhaast tot den bouw van een hospitaal zal worden overgegaan, *dan is voor ons de gelegenheid voorbij*. Want dan zal de Regeering niet langer wachten, maar zelf een hospitaal bouwen. En dan wordt geen subsidie voor een hospitaal, door ons opgericht, gegeven.

Overal waar de Javaan de keus heeft, verkiest hij het zendingshospitaal boven dat hetwelk van de Regeering uitgaat.

Zou het nu toch niet schrikkelijk zijn, indien we onze plannen moesten opgeven, alleen omdat er geen geneesheer te vinden is! Aan geld ontbreekt het ons niet. Wij kunnen bouwen.

En ook het vinden van een predikant gelukte ons tot heden niet. De pogingen, die wij deden, mislukten allen om verschillende redenen.

Tot eene officieele beroeping voor den dienst op Java gaat een kerkeraad niet over, zonder voorafgaande onderzoeking. Hiervoor zijn verschillende redenen, die dringen, om zóó te handelen.

Het werk op ons terrein roept om een eigen Dienaar. Ds. van Dijk doet wat hij kan. Hij houdt op uitnemende wijze het werk gaande. Maar hij kan onmogelijk den eigen Dienaar vervangen. En in 't belang van zijn eigen terrein èn in 't belang van ons terrein is het zeer gewenscht, dat zoo spoedig mogelijk een Dienaar de ledige plaats vervulle.

Het zou mij daarom ten zeerste verblijden, en het zou ook den kerkeraad hoogst welkom zijn, indien iemand, die dit leest, onze aandacht op eenigen Dienaar kon vestigen.

Beroepbaar zijn zij, die minstens 2 jaren bij een Gereformeerde Kerk hier te lande dienden, en niet ouder dan 30 jaren zijn. Een ongehuwden Dienaar uit te zenden, heeft ernstige bezwaren. En natuurlijk moeten er geen organische gebreken zijn, die voor een verblijf in de tropen ongeschikt maken.

Door 's Heeren goedheid en door de offervaardigheid der Kerken in Utrecht en Gelderland ontbreekt het ons niet aan geld.

Maar waar zijn de mannen?

Ik kan niet anders, dan ook nu weer herhalen, wat ik voor 14 dagen schreef:

»Voorwaar er is reden, om zeer ernstig het aangezicht des Heeren te zoeken met gebed en smeeking. Dit *eerst* en dit *vooral*".

Officieele Berichten.

De particuliere Synode van Overijsel zal D.V. vergaderen op 10 Juni voormiddags 10 uur. (Consistorie Oosterkerk.)

Stukken in te zenden vóór 27 Mei aan 't adres:

J. BOSCH O.ZN.
Scriba der roepende kerk.

Kort verslag van de Vergadering der Class. Leeuwarden op 8 April 1914.

1. Als Consulent van de roepende Kerk opent Ds. Kreijt de vergadering. Hij laat zingen Psalm 84:3, leest psalm 122 en gaat voor in gebed.

2. Mededeeling geschiedt van den Deputaat voor Hulpbehoevende Kerken, dat de quota hiervoor niet geïnd worden, aangezien wegens bestaande vacaturen, tot nog toe, geen hulp valt te verleenen.

3. De credentiebrieven worden nagezien en in orde bevonden. Twee Kerken hebben eene instructie op hunnen lastbrief geplaatst.

4. Als moderamen nemen zitting: Ds. Hangelbrock, praeses; Ds. Groeneveld, assessor; Ds. Kreijt, scriba.

5. De praeses heet de aanwezigen welkom, in het bijzonder den Eerw. heer B. die als gast de vergadering wenscht bij te wonen.

6. Ingekomen een schrijven van de Kerk van St. Jac. Par., waarin mededeeling geschiedt van het bedrag, dat in eigen gemeente voor den bouw eener pastorie is bijeengezameld. Door den praeses wordt medegedeeld, dat het moderamen eene aanbeveling heeft gegeven, met het oog op de te houden collecten in de Kerken der Classis. Ook wordt door de Kerk van St. Jac. mededeeling gedaan van het bedrag, dat in de Classis hiervoor verzameld is, en wordt door haar den Kerken voor den verleenden steun hartelijk dank gezegd.

7. Ingekomen van den heer A. Siteur Jr. een open brief aan de Generale Synode, welk schrijven voor kennisgeving wordt aangenomen.

8. Mededeeling van den Deputaat voor Hulpbehoevende Kerken, dat aanvragen zijn ingekomen van de Kerken Dr. en St. Jac. Par. om steun. De aangevraagde steun wordt door de Classis, bij eventueele vervulling der bestaande vacaturen, toegestaan.

9. Omtrent het accoord van samenwerking, van de Zendende Kerk met de Gereformeerde Kerken van Friesland, vindt eenige bespreking plaats.

Blijkbaar heeft geen enkele Kerk tegen dit voorgestelde accoord eenige bedenking.

10. Instructies van de Kerken v. D. en B. worden behandeld. Beide Kerken vragen voor de volgende drie maanden weer vacaturebeurten aan, die worden ingewilligd.

11. De Kerkeraad van L verzoekt, met het oog op verleend buitengewoon verlof aan Ds. v. d. M., vrijstelling van zijne vacaturediensten voor de volgende drie maanden; welk verzoek wordt ingewilligd.

12. Een voorstel om dit jaar geene Kerkvisitatie te houden, wordt verworpen.

13. Benoemingen naar Art. 7 H.R., tot dep. ad. ex.: Dr. van Es en Ds. v. d. Munnik, voor bijeenroeping van buitengewone vergaderingen: Ds. Kreijt, Ds. Hangelbroek voor art. 13: D. D. Kreijt en van Es, met Ds. Doornbos als secr.

Voor Regeling van de Vacature-beurten: Ds. Kruijt en Ds. Hangelbroek.

Voor Hulpbeh. Kerken en inw. Zending: Ds. Aalders en Ds. Kreijt.

Tot Actuarius: Dr. Oosterhof.

Tot Quaestor: br. Brugsma.

Voor Art. 19: Ds. Groeneveld.

Voor de Theol. School: Ds. Doornbos.

Voor de Theol. Fac. der Vrije Univer.: Ds. Groeneveld.

Voor de Zending: Ds. v. d. Munnik.

Voor Rijn-Pruisen: Ds. Veltenaar.

Voor Kerkvisitatie: Ds. Hangelbroek, Dr. Oosterhof, Dr. Van Es, Ds. Kreijt.

14. Tot afgevaardigden naar de Part. Synode worden gekozen: Ds. J. D. v. d. Munnik te Leeuwarden en Ds. L. J. C. Kreijt Jr. te Huizum als primi; en Ds. K. Doornbos te Boksum en Dr. W. A. van Es te Leeuwarden als secundi.

Oudl. A. D. van der Schaaf te Beetgum en A. de Walle te Leeuwarden als primi: en A. Zijlstra te Wirdum en M. Miedema te Bijlaard als secundi.

15. Rondvraag naar Art. 41 K. O. wordt gehouden, waarbij de Kerk van B. inlichtingen vraagt in zake eene huwelijks-inzegening en die van S. advies in eene tuchtzaak.

16. Regeling der vacature-beurten: 3 Mei: Wartena, Ds. Veltenaar; Eenrewoude, Dr. Oosterhof; St. Jac. Parochie, Ds. Hangelbroek; Berlikum, Ds. Doornbos; Dronrijp, Ds. Groeneveld; 7 Juni: Wartena, Ds. Doornbos; Eenrewoude, Dr. van Es, St. Jac. Parochie, Ds. Aalders; Berlikum, Dr. Oosterhof; Dronrijp, Ds. Kreijt; 5 Juli: Wartena, Ds. Aalders; Eenrewoude, Ds. Kreijt; St. Jac. Parochie, Ds. Groeneveld; Berlikum, Ds. Veltenaar; Dronrijp, Ds. Hangelbroek.

17. De Kerk van Hijlaard zal de c.k. Classik. vergadering saamroepen.

18. Br. Bakker, Prov. Deputaat, vraagt of er ook een rapport is ingekomen van de Classik. Commissie, tot verbetering van de predikantstractementen.

Daar er geen rapport is ingekomen, zal door dezen Prov. Deputaat bij de Commissie zelf omtrent haren arbeid, inlichtingen worden gevraagd, om op de c.k. Synode daaromtrent te rapporteeren.

Ook zal deze Commissie vanwege de Classis verzocht worden, haar rapport ter Class. verg. in te zenden. Voor de ontstane vacature in deze Commissie wordt br. Runia aangewezen.

19. De korte notulen worden gelezen en goedgekeurd.

20. De vergadering wordt met dankzegging, bij monde van den praeses, gesloten.

Namens de Classis,
L. J. C. KREIJT JR., *Scriba*.

Kort verslag van de Vergadering der Classis Amersfoort op 22 April 1914.

Art. 1. Opening op gebruikelijke wijze.

Art. 2. De Kerken blijken wettig vertegenwoordigd.

Art. 3. Moderamen: Ds. Donner, praeses; Ds. van Arkel, assessor; Ds. Munnik, scriba.

Art. 4. Praeparat. examen cand. E. J. v. Voorst. Stukken in orde bevonden. Ds. Offringa examineert Dogmat. ¾ uur; Ds. Teerink O. T. Ps. 22 20 min.: Ds. van Arkel N. T. 1 Joh. 1 20 min. De predikatie over 1 Petr. 4:1 wordt geheel gehouden.

Met algemeene stemmen toegelaten. Gezongen Ps. 134:3.

Art. 5. Notulen gelezen en goedgekeurd.

Een schrijven over gevraagde, niet afgegeven attest. gelezen, De betrokken Kerk wordt verzocht ze af te geven.

Open brief van A. Siteur Jr. Voor kennisgeving aangenomen.

Art. 6. De Kerkvisitatie te Bunschoten A en B zal nog geschieden.

Als Examinatoren worden aangewezen: voor Dogm. Ds. Offringa; Exeg. O. T. Ds. Teerink; Exeg. N. T. Ds. van Arkel; Kerkgesch. Ds. Meynen; Ethiek Ds. de Jonge; kennis H. S. Ds. Donner; Symboliek Ds. de Jager; Kerkrecht Ds. Munnik; Pract. vakken Ds. Knoll.

Art. 7. *a.* Een voorstel van Amersfoort A: De Generale Synode machtige de Theol. School om aan haar studenten na volbrachte studie den Doctoralen graad te verleenen.

Van Bunschoten B: Het voorstel van Amersfoort A niet in behandeling te nemen, omdat behandeling ter Classis en ter Synode schadelijk is voor de rust en den vrede der kerken.

De Classe vereenigt zich met het voorstel van Bunschoten B.

Amersfoort A vraagt doorzending van haar voorstel naar de Particuliere Synode.

b. Amersfoort A stelt voor: De Generale Synode besluite tot het oprichten van een Generale Kas voor emer. pred., wed. en weezen.

De Classe vereenigt zich met een voorstel van den scriba:

De Particuliere Synode stelle aan de Generale Synode voor, Deputaten te benoemen, die voor de e.k. Generale Synode een regeling ontwerpen ter uitvoering van art. 15. D. K., waarbij de tegenwoordige bekende bezwaren worden weggenomen. Deze regeling worde binnen twee jaren ter kennisse der Kerken gebracht.

c. De Classe vereenigt zich met een voorstel van Baarn:

De Classe spreke als haar oordeel uit, dat het met het oog op den vrede en de rust der Kerken niet gewenscht is, op het voorstel van de Kerk van Antwerpen tot invoering van een gezangenbundel in te gaan en zende deze uitspraak door naar de Particuliere en Generale Synode.

d. De Classe neemt het voorstel Westbroek aan:

De Classe doe aan de e.k. Particuliere Synode het verzoek, art. 19 D. K. voor de prov. Utrecht in werking te stellen.

Art. 8. Naar de e. k. Particuliere Synode worden afgevaardigd: Primi Ds. Teerink, secundi Ds. van Arkel; pr. Ds. Meynen, sec. Ds. Munnik; pr. Ds. Donner, sec. Ds. Offringa; pr. Ouderling van Stempvoort, sec. Oud. Egels; pr. Oud. Timmerman, sec. Oud. v. d. Burgt; pr. Oud. van der Woerd, sec. Oud. J. Poort.

Art. 9. De vacatuurbeurten worden aldus vastgesteld:

Maartensdijk: Ds. Meynen, Ds. Munnik.
Renswoude: Ds. Offringa, Ds. de Jonge.
Veenendaal: Ds. Donner, Ds. Teerink en Ds. van Arkel.
Oud-Loosdrecht: Ds. de Jager, Knoll.

Art. 10. Roepende Kerk voor de e.k. classevergadering op 7 Juli in Soest.

Art. 11. Nieuw-Loosdrecht ontvangt *f* 140 uit de kas voor hulpbehoevende kerken.

Art. 12. De scriba gaat voor in dankzegging, de praeses sluit de vergadering.

In naam en op last der classe:
H. A. MUNNIK JR., *scriba*.

Bunschoten, 23 April 1914.

Buitenland.

Duitschland. Een verstandig woord over de beweging tot uittreding uit de kerk.

De predikant Le Seur heeft in zijn orgaan *Hochweg* de volgende beschouwing over de beweging, door sociaal-democraten op touw gezet om de menschen te bewerken dat zij hun lidmaatschap van de Evangelische kerk zouden opzeggen, ten beste gegeven.

»Met de finantieele uithongering der kerk zal het zulk een vaart niet loopen. Het is echter treurig, dat een geldquaestie tegen het hoogste in het spel komt. Wel zijn alle inkomens onder de *f* 900 vrij van kerkelijke belasting. Maar dit neemt niet weg, dat de gedwongen kerkelijke belasting uit een godsdienstig en zedelijk oogpunt zeer bedenkelijk is, zoodra het twijfelachtig wordt of de kerk wel eene volkskerk is.

„Ik geloof, dat de sociaal-democratie ons in veel grooter verlegenheid gebracht had, wanneer zij de tegenovergestelde leuze had laten hooren: »De kerk is om mede te kiezen en gekozen te worden«. Nu wordt een verkeerde zijde van ons kiesrecht een weinig verbeterd, zoodat de welbewust onkerkelijken hun kiesrecht er aan geven. Wij hadden geen moed om de kerkelijke tucht uit te oefenen, en ondergaan nu het lot van alle zwakke ouders, die ten slotte door hunne kinderen worden geschopt.

Wat zullen wij nu van onze zijde doen? Het is duizendmaal beter, dat men tegen onze Kerk storm loopt, dan dat men haar verachtelijk links laat liggen. De haat dien men jegens de Kerk openbaart, toont dat men met haar rekent. Daarom ligt er in dezen strijd iets verblijdends. Dit verblijdende wordt door een opkomende hoop versterkt. De strijd tegen de vijanden zal de krachten in beslag nemen, die tegenwoordig dikwijls zoo jammerlijk door onderlingen strijd verteerd worden. De stormloop van de vijanden des Christendoms zal al degenen een nieuw gevoel van eenheid verleenen, die in Jezus Christus den Zaligmaker van hunne zonden en den Heere van hun leven gevonden hebben. Maar voor alles moeten wij onderzoeken, of onze eigene positie tegen een stormaanval bestand is. En zij is het alleen, wanneer God er in wonen kan. Wij moeten ons ook daarvoor hoeden, om niet tegenover de Kerkbestormers in de rol van den Pharizeër te vallen. Dan waren wij verraders van de Kerk van Christus.

De redactie van de *Kirchenfreund* voegt hieraan toe: »Moeten wij aan de tegenpartij zulk een breede aanvalsvlakte geven? Dat is het, wat onze positie bij den aanval tegen de Pruisische landskerk schier onhoudbaar maakt, dat wij de linie die aangevallen worden kan, zoo wijd genomen hebben".

Mocht dit verstandige woord in veler hart vallen!

GEMENGD NIEUWS

In *De Hope*, orgaan van de Geref Kerk van N.-Amerika, vonden wij de volgende mededeeling omtrent de uitwerking van het verbod tot fabricatie en vertoon van alcoholische dranken (prohibition).

»Er zijn menschen, die dwaas genoeg zijn om te beweren, dat de saloons den handel en de finantieele welvaart eener stad bevorderen, en dat eene plaats niet kan groeien en bloeien op stoffelijk gebied, indien de handel in sterken drank verboden wordt. Niets is meer ongerijmd. Daadzaken spreken het tegen.

De Staat Kansas is een Prohibitie Staat, en een Staat waar het bewezen is, dat Prohibitie geene mislukking, maar een volkomen succes is.

Wat zijn sommige vruchtgevolgen van Prohibitie in Kansas.

In de eerste plaats, heeft de Staat $ 200.000.000, (twee honderd millioen) in de Staat en Nationale banken. Hoofd voor hoofd zijn de inwoners van Kansas rijker dan die van eenigen anderen Staat in de Unie. Acht en dertig van hare armhuizen zijn ledig, en hebben in bijna tien jaren geen armen gehad om te verzorgen. Er zijn minder dan zes honderd armen in den geheelen Staat, of ongeveer één arme op drie duizend personen.

De burgers van Kansas betalen geene enorme sommen gelds, gelijk die van andere Staten, voor het onderhoud van misdadigers, armen, krankzinnigen en onnoozelen. In zeven en tachtig van hare 105 counties is er niet één krankzinnige, en in vier en vijftig dezer counties zijn er geen zwakzinnigen. Zes en negentig counties hebben geen dronkaards. Niet lang geleden waren de gevangenissen in drie en vijftig counties ledig. Er zijn counties, in dewelke geen »jury« geroepen werd om een misdadiger te recht te stellen; de helft der bevolking weet niet wat een »jury« is.

Alle deze dingen zijn de gevolgen van het amendement aan hare constitutie, namelijk: »Het maken en verkoopen van sterke dranken, zal voor altoos verboden zijn in dezen Staat«.

Indien Prohibitie zoo weldadig werkt in Kansas, wie zou dan niet wenschen, dat het maken en de handel in sterke dranken verboden werd in alle onze Staten? Hoe spoediger hoe beter«.

WINCKEL.

Voor Kinderen.

DE SPEELMAN.

IX.

TEN VERVOLGE.

»Nu goed«, zei de speelman, »het zijn maar drie verzen, luistert,« en meteen begon hij:

Men heeft hem ten graef 1) opgegeven,
In 's goddeloosen macht:
End door de boosen van het leven,
Met smert ter dood gebracht.
Daer hy noyt yemant en misdede,
Noch van misdoen en wist.
Uyt sijnen mont en quam noyt rede,
Van arg, 2) bedrog of list.

End 'twas nochtans Gods welbehagen,
Dat hy gemartert wert,
End van des Heeren hand geslagen,
Met bitter sware smert.
Maer als hy sich sal hebben schuldig
Gemaeckt voor ons misdaet,
Dan sal hy sien seer menichfuldig,
Opgroeyen 'theylig saet.

Hy sal verlengen sijne dagen,
Bevrijt van allen druck:
End in sijn hand sal Gods behagen,
Gedijen met geluck.
Hy sal syns arbeyts vrucht genieten,
Versaedt van sijnen wensch,
Dies sal hem geene moeyt verdrieten,
Slechts om den hey des mensch.

De gast vertrok nu, maar met de belofte om spoedig terug te keeren.

Om meer dan één reden was hij zoo goed als zijn woord, en zoo kwamen de tuinman en zijn vrouw ook het verdere uit de levensgeschiedenis van den speelman te weten.

»Ik bleef« zoo vervolgde hij, »een paar jaar bij den boer in dienst. Naar het uitwendige ging het mij heel goed. Want ik was gezond, behoefde mij niet te overwerken en, verdiende een behoorlijk loon. Doch inwendig was het anders. Ik had nu allen lust verloren om mij met hooger dingen dan de wereldsche bezig te houden. In de kerk kwam ik nooit meer, maar geregeld in de kroeg. Om God of godsdienst bekommerde ik mij volstrekt niet, en de Bijbel dien ik meegekregen had, lag ongelezen in mijn kist. Als ik nu en dan mijn ouders bezocht, bespeurden zij wel hoe weinig lust tot de vreeze Gods bij mij bestond en vermaanden mij ernstig. Doch hun woorden gingen het eene oor in en het andere uit. Meermalen was ik blij, dat ik het ouderlijke huis weer kon verlaten, waar ik allerlei hoorde wat mij niet beviel.

Des te beter behaagde het mij in mijn dagelijksche omgeving. Daar viel niemand mij lastig met ernstige dingen, waarover liefst nooit gesproken werd. Daarbij was ik meer en meer de gewilde man bij velen. Dat kwam hoofdzakelijk door de muziek. Ik had mij in het fluit spelen geoefend, en daarin nu zekere vaardigheid verkregen, zoodat ik allerlei deuntjes spelen kon. En als er dan lustig bij gezongen werd, ging het vrolijk toe, vooral des Zondagsavonds in de herberg en had ik daar meestal vrije vertering.

Daarbij kwam nog wat. Ik was op een avond met een vriend naar Nijmegen geweest. In een herberg aldaar gebruikten we een glas bier, en zongen een vrolijk deuntje. Ik bemerkte hoe een heer die aan een venster zat, met genoegen en opmerkzaamheid luisterde. Toen het gezang gedaan was kwam hij ons bedanken. Uit zijn spraak maakte ik op dat hij een Duitscher was, wat ook later bleek zoo te zijn. Hij scheen te meenen dat ik van ons tweeen het best had gezongen, wat mijn kameraad bevestigde.

Er volgde een heel gesprek, waarin de heer ons vertelde, dat hij zelf een groot liefhebber van zingen was en zich jarenlang in den zang geoefend had. Nu gaf hij er onderwijs in. Hij had zooveel schik in mij, dat hij aanbood mij kosteloos een zijner lessen te laten bijwonen, als ik doorvoor eens in de week wilde overkomen.

Met blijdschap aanvaarde ik dit aanbod. Elke week ging ik naar stad, en ontving het noodige onderwijs in den zang. Zoo leerde ik muziek lezen, wat mij voorgelegd werd zingen en oefende tevens mijn stem. Dit alles droeg er toe bij, om mij nog meer de gewilde gast te maken bij, velen op het dorp en in den omtrek, dien mijn spel of mijn zang of allebei behaagden. 't Bezorgde mij menig goed uur en een rijk onthaal en ook wel — schoon ik er geen broodwinning van maakte — ettelijke guldens in den zak.

Doch zooveel ik voor het aardsche leven won, ging ik voor het betere achteruit. Niet dat ik als een goddeloos en slecht mensch bekend stond, maar ik leefde toch geheel buiten God, en deed ook mijn best Hem te midden van de beslommeringen en vermaken dezes levens zooveel mogelijk te vergeten, wat mij voor een tijd ook wel gelukte".

»Ja" zei de tuinman, »men kan ook zonder juist goddeloos te heeten, toch geheel op den verkeerden weg zijn. Dat weet ik ook bij ervaring. In mijn jongenstijd was ik wel verplicht, wilde ik iets worden, mij zelf er boven op te werken, zooals men dat noemt. Want het waren toen kwade dagen. Toen zou haast bij mij datgene gebeurd zijn, waar de Heere Jezus van spreekt in de gelijkenis van den Zaaier. Hij zegt, dat ook de zorgvuldigheden des levens en de verleiding des rijkdoms het goede zaad des Woords kunnen verstikken. En zoo zou het ook bij mij geweest zijn, indien de Heere het niet had verhoed. Gelukkig leerde ik inzien, dat al leefde ik onberispelijk voor de menschen en al gold ik voor een oppassend jonkman, ik toch op een weg was, die mij wel recht scheen, maar

1) Tot het graf. 2) Boosheid.